

LIETUVOS RESPUBLIKOS
NACIONALINIAM SAUGUMUI UŽTIKRINTI SVARBIŲ OBJEKTŲ APSAUGOS ĮSTATYMO NR. IX-1132 2, 4, 10, 11, 12, 13, 14,
15, 16, 17, 19 STRAIPSNIŲ IR 1, 2, 4 PRIEDŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 17¹ STRAIPSNIU PROJEKTO
DERINIMO PAŽYMA

Eil Nr.	Institucijų siūlymai	Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos argumentai
	Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento 2019-11-06 raštu Nr. 18-9932 pateikti siūlymai	
1.	4) Projekto 10 straipsniu keičiamo Įstatymo 17 straipsnio 8 dalimi, be kita ko, siūloma išplėsti tikrinamų asmenų grupę – vietoj rangovo vadovų ir darbams vadovaujančių asmenų, turinčių teisę be palydos patekti prie nurodytų įrenginių ar turto, numatoma pareiga tikrinti šio straipsnio 1 dalyje nurodytas pareigas einančius rangovo asmenis, t. y. rangovo kolegialių priežiūros organų narius, rangovo valdymo organų narius ir visus rangovo darbuotojus, turinčius teisę be palydos patekti prie nurodytų įrenginių ar turto. Atsižvelgiant į tai, kad rangovai nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbioje įmonėje veikia tik ribotą laiką (sandorio vykdymo laikotarpiu), o darbus organizuoja bei prižiūri darbų vadovai, toks siūlymas, mūsų vertinimu, laikytinas neproporcingu ir nepagrįstu (pažymime, kad aiškinamajame rašte nepateiktas šio siūlymo pagrindimas). Kitiškai vertiname ir siūlymą nustatyti nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbios įmonės pareigą patvirtinti rangovų ir subrangovų darbuotojų pareigų sąrašus – abejojame, kad nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbi įmonė disponuotų reikiama informacija ir kompetencijomis nuspręsti, kurie rangovo ar subrangovo darbuotojai turi būti tikrinami, taip pat, kad pats tvirtinimo veiksmas sukurtų pridėtinę vertę. Siūlytina aiškinamajame rašte aiškiau įvardyti problemą, kurią siekiama išspręsti, ir paieškoti alternatyvių jos sprendimo būdų.	Neatsižvelgta Darbo grupės pasiūlymuose pateikta 5.2.1. priemonė numato: „Papildyti Įstatymą nuostatomis, nustatančiomis pareigą nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbioms įmonėms parengti ir patvirtinti rangovų pareigybių sąrašus, sudarytus atsižvelgiant į Įstatyme nustatytus kriterijus, pagal kuriuos rangovams būtų privalu patikrinti savo darbuotojus, taip pat nustatyti, ar tikrinami subrangovai.“
	Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos 2019-11-12 raštu Nr. 4-01-9560 pateikti siūlymai	
2.	1) Projekto 3 straipsniu keičiamoje 10 straipsnio 4 dalyje įtraukiama nauja sąvoka „dukterinės bendrovės“. Atkreipiame dėmesį, jog sąvokos dukterinė bendrovė apibrėžtis turėtų būti pateikiama prie pagrindinių Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo sąvokų, išlaikant sąlygą, kad tokioje bendrovėje daugiau kaip 1/2 balsų visuotiniame akcininkų susirinkime suteikiančių akcijų priklausytų valstybei.	Neatsižvelgta Dukterinės bendrovės sąvoka yra pateikiama Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo (toliau – ABĮ) 5 straipsnyje. Laikoma, kad bendrovė yra patronuojanti, jei ji kitoje bendrovėje, kuri yra jos dukterinė bendrovė, tiesiogiai ir (ar) netiesiogiai turi balsų daugumą arba tiesiogiai ar netiesiogiai gali daryti lemiamą įtaką kitai bendrovei. Ši sąvoka vartojama ir kituose įstatymuose ir yra suprantama taip, kaip ABĮ, kadangi ABĮ yra pagrindinis įstatymas, reglamentuojantis įmonių, kurių teisinės formos yra akcinė bendrovė ir uždaroji akcinė bendrovė, steigimą, valdymą, veiklą, reorganizavimą, pertvarkymą,

		atskyrimą ir likvidavimą, akcininkų teises ir pareigas, taip pat užsienio bendrovių filialų steigimą bei jų veiklos nutraukimą.
3.	2) Projekto 4 straipsniu keičiamame 11 straipsnyje siekiama pripažinti netekusiu galios 11 straipsnio 6 punktą. STT nuomone, toks pakeitimas yra netikslingas, kadangi kaip matyti iš praktikos, svarbu, kad investuotojas pagrįstą realias galimybes įgyvendinti veiksmus numatytus Įstatymo 12 straipsnio 1 dalies 1-5 punktuose.	Neatsižvelgta Darbo grupės pasiūlymuose pateikta 1.1.2. priemonė numato: „Atsisakyti Įstatymo 11 str. 6 punkte nustatyto investuotojo atitikties nacionaliniam saugumui vertinimo kriterijaus („jis nepagrindžia realių galimybių įgyvendinti veiksmus, numatytus šio įstatymo 12 straipsnio 1 dalies 1–5 punktuose“), kaip nedarančio įtakos nacionaliniam saugumui.“
4.	3) Projekto 5 straipsniu keičiamo 12 straipsnio 10 dalyje siūlome įtvirtinti nuostatą, kad priimdama išvadą, Komisija investuotojui galėtų teikti ne tik rekomendacijas, bet ir įpareigojimus. Atitinkamai keistina ir 12 straipsnio 15 dalis.	Neatsižvelgta Darbo grupės pasiūlymuose pateikta 3.6.1. priemonė numato: „Įstatyme aiškiai įtvirtinti Komisijos teisę, kad ji gali teikti rekomendacijas (investuotojui arba sandorį sudarančiai nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbiai įmonei) ir tuomet, kai priimamas teigiamas Komisijos sprendimas.“
5.	4) Projekto 5 straipsniu keičiamo 12 straipsnio 17 d. numatyta, kad Vyriausybė priima sprendimą nutraukti patikrą, STT atkreipia dėmesį, kad Vyriausybė priima sprendimą dėl investuotojo atitikties nacionalinio saugumo interesams priėmimo, o ne dėl patikros nutraukimo, kadangi toje pačioje dalyje yra pasakyta, jog Komisija priima sprendimą nutraukti patikrą ir apie tai praneša Vyriausybei <...>.	Neatsižvelgta Įstatymas nenumato galimybės dėl objektyvių priežasčių, pvz., investuotojui savanoriškai atsisakius planų investuoti, nutraukti patikros procedūrą ir nebevertinti investuotojo (ar sandorio) atitikties nacionalinio saugumo interesams. Todėl Darbo grupės pasiūlymuose pateikta 3.3.1. priemonė numato: „Nustatyti atvejus, kai Komisija galėtų nutraukti patikros procedūrą, jei pats investuotojas iki Vyriausybės sprendimo priėmimo pareiškia, kad atsisako savo planų įsigyti nacionaliniam saugumui užtikrinti strategiškai svarbiame ūkio sektoriuje veikiančio ar steigiamo juridinio asmens vertybinių popierių.“
	Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos 2019-11-12 raštu Nr. 12-01-1758 pateikti siūlymai	
6.	1) Svarstyтина, ar Projekto 11 straipsniu keičiamo Įstatymo 19 straipsnio 1 dalyje numatyto atitikties nepriekaištingai reputacijai reikalavimo neturėtų būti atsisakoma dėl šių priežasčių: Pirma, pagal Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos koordinavimo komisijos narių tarnybos veiklą reguliuojančius įstatymus (Valstybės tarnybos įstatymą, Diplomatines tarnybos įstatymą, Žvalgybos įstatymą, Specialiųjų tyrimų tarnybos įstatymą, Vidaus tarnybos statutą, Prokuratūros įstatymą) asmenys, priimami į tarnybą, jau turi atitikti nepriekaištingos reputacijos reikalavimus, o aplinkybių, kurioms esant asmuo yra nelaikomas nepriekaištingos reputacijos, atsiradimas dažnu atveju yra jo atleidimo iš tarnybos pagrindas; Antra, Darbo kodekse (taikytinas Lietuvos banko tarnautojams) nepriekaištingos reputacijos reikalavimai nenustatomi, todėl neaišku, kokius reikalavimus turėtų atitikti komisijos narys – Lietuvos banko atstovas.	Neatsižvelgta Komisijos nariai sprendžia daugybę valstybei reikšmingų klausimų, atlikdami investuotojų ar sandorių patikrą dėl jų atitikties nacionaliniam saugumui energetikos, susisiekimo, finansų ir kitose srityse. Atitinkamai Darbo grupės pasiūlymuose pateikta 4.2.1. priemonė numato: „Įtvirtinti Įstatyme nuostatą, kad Komisijos nariai deklaruotų ir patvirtintų savo nešališkumą ir prisiimtų įsipareigojimus dėl konfidencialumo pasirašydami Komisijos patvirtintos formos deklaraciją (deklaracijas) ir nedalyvaudami svarstant klausimus, kurie galėtų kelti abejonių dėl jų šališkumo.“
	Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos 2019 m. lapkričio 7 d. raštu pateikti siūlymai	
7.	3.2. Siūlome palikti nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių teisę kreiptis į Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos koordinavimo komisiją, taip	Neatsižvelgta

	pat ir dėl kitų sandorių, nenurodytų Įstatymo 13 straipsnio 1 dalyje. Manome, kad tokios teisės panaikinimas sukuria teisinio reguliavimo spragą, kai nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbi įmonė neturi galimybės inicijuoti sandorio patikros, nors turi abejonių dėl tokio sandorio sudarymo atitikties nacionalinio saugumo interesams.	Darbo grupės pasiūlymuose pateikta 2.2.2. priemonė numato: „Įstatyme tikslinti nuostatą, suteikiančią nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbiai įmonei visiškai neribotą teisę kreiptis į Komisiją dėl bet kurio jos ketinamo sudaryti sandorio patikros.“ Todėl Įstatymo projekto 13 straipsniu siekiama apriboti pernelyg plačią nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių teisę kreiptis į Komisiją dėl bet kokių savo ketinamų sudaryti sandorių patikros ir patikrai teikti sandorius, nesusijusius su nacionalinio saugumo interesų užtikrinimo tikslais. Įstatymo projekto 13 straipsnio 2 dalyje siūloma nustatyti, kad pirmiausia pirmos ir antros kategorijos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbios įmonės prieš atlikdamos pirkimus privalo įvertinti atitinkamą sandorį pagal sandorio vertinimo kriterijus ir tik tuomet kreiptis į Komisiją, jei sandoris atitinka bent vieną iš kriterijų.
8.	4.1. Įstatymo 17 straipsnio 8 dalyje siūloma numatyti, kad įmonės turi parengti ir patvirtinti rangovų ir (ar) subrangovų darbuotojų pareigų sąrašus, ir tikrinti juose nurodytas pareigas einančius asmenis. Pažymime, kad įmonės negali žinoti ir kontroliuoti visų rangovų ir subrangovų organizacinės struktūros.	Neatsižvelgta Darbo grupės pasiūlymuose pateikta 5.2.1. priemonė numato: „Papildyti Įstatymą nuostatomis, nustatančiomis pareigą nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbioms įmonėms parengti ir patvirtinti rangovų pareigybių sąrašus, sudarytus atsižvelgiant į Įstatyme nustatytus kriterijus, pagal kuriuos rangovams būtų privalu patikrinti savo darbuotojus, taip pat nustatyti, ar tikrinami subrangovai.“
	Lietuvos verslo konfederacijos 2019 m. lapkričio 6 d. raštu Nr. 19-240IR pateikti siūlymai	
9.	1) Dėl Projekto 1 straipsniu keičiamo Įstatymo 2 straipsnio 2 dalies: Diskutuotina, ar toks Įstatymo keitimas nebūtų perteklinis, kadangi Įstatymo 2 str. 2 d. 1-5 punktai nustato, kas laikoma Investuotoju, o Įstatymo projektu siekiamas įtvirtinti naujas punktas iš esmės patenka į kitų punktų apimtį, neapibrėžiant, kad laikytina „veikla“ šio punkto prasme. Tokia formuluoatė tik įneštų dar daugiau neaiškumo ir neapibrėžtumo, nes bet kurią bet kokio subjekto vykdomą veiklą galima būtų vertinti, kaip patenkančią į šį reguliavimą – pvz., taksį paslaugas teikiantis asmuo veikia transporto sektoriuje, kuris yra strategiškai svarbus ūkio sektorius, tai jam, remiantis tokiu teisiniu reguliavimu, norint pradėti arba plėsti veiklą, reikėtų kreiptis į Komisiją. Siekiant aiškumo ir apibrėžtumo, reikėtų sukonkretinti svarbių ūkio sektorių formuluotes, nurodant kurios konkrečiai to sektoriaus ūkinės veiklos yra strategiškai svarbios.	Neatsižvelgta Darbo grupės pasiūlymuose pateikta 1.4.1. priemonė numato: „Patikslinti investuotojo apibrėžtį suderinant Įstatymo 2 str. 2 d. ir 12 str. 3 d. (į investuotojo apibrėžimą įtraukiant asmenis, kurie neįsisteigę vykdo veiklą nacionaliniam saugumui užtikrinti strategiškai svarbiame ūkio sektoriuje arba apsaugos zonos teritorijoje).“
10.	3) Dėl Projekto 3 straipsniu keičiamo Įstatymo 10 straipsnio 9 dalies: Aiškinamajame Įstatymo projekto rašte nurodyta, jog siūlomi pakeitimai sumažins kreipimąsi į Komisiją skaičių. Tačiau siūlymas išbraukti šioje dalyje atvejus, kad kreiptis privaloma tik tuo atveju, kai investicija gali daryti poveikį ypatingos svarbos infrastruktūros objektams, lemia, jog dabar kiekvienu atveju siekiant įsigyti ¼ ar daugiau balsų nacionaliniam saugumui užtikrinti strategiškai svarbiame ūkio sektoriuje arba apsaugos zonoje veikiančio ar steigiamo juridinio asmens visuotiniame akcininkų susirinkime, nors tai ir nedarys jokio poveikio ypatingos infrastruktūros objektams, reikės kreipti į Komisiją. Siūlome patikslinti arba į vieną dokumentą sukelti ypatingos svarbos infrastruktūros objektus, nes tik jie turi reikšmę nacionaliniam saugumui, kad lengviau būtų	Neatsižvelgta Įstatyme įtvirtinta papildoma, pagrįsta poveikio ir teisiškai neapibrėžiamų pasekmių vertinimu ir todėl visiškai neaiški dėl jos praktinio pritaikymo sąlyga, pagal kurią investuotojas privalo kreiptis į Komisiją, jei tokia investicija gali daryti poveikį ypatingos svarbos infrastruktūros objektams, ypatingos svarbos technologijoms, ypatingos svarbos išteklių tiekimo saugumui, galimybei susipažinti su neskelbtina informacija ar gebėjimu ją kontroliuoti. Atitinkamai Darbo grupės pasiūlymuose pateikta 1.2.1. priemonė numato: „Atsisakyti šios sąlygos, pagrįstos poveikiu ypatingos svarbos infrastruktūros objektams, ypatingos svarbos technologijoms, ypatingos svarbos išteklių tiekimo saugumui, galimybei susipažinti su neskelbtina informacija ar gebėjimu ją kontroliuoti.“

	taikyti įstatymą, kurio tikslas nustatyti ir identifikuoti grėsmes nacionaliniam saugumui, o ne tikrinti kiekvieną sandorį, kuris neturi nė menkiausios įtakos tam.	
11.	<p>7) Dėl Projekto 11 straipsniu keičiamo Įstatymo 19 straipsnio 1 dalies:</p> <p>Turėtų būti užtikrinamas maksimalus Komisijos darbo skaidrumas, todėl siūlytina atsisakyti Įstatymo projekte numatyto 19 str. 1 d. pakeitimo, suteikiančio politinio-asmeninio pasitikėjimo valstybės tarnautojams galimybę tapti Komisijos nariais. Vertintina, jog politinio – asmeninio pasitikėjimo valstybės tarnautojų galėjimas tapti Komisijos nariais gali susilpninti pasitikėjimą Komisija, sukelti abejonių dėl Komisijos darbo skaidrumo ir nešališkumo. Komisijos veikloje būtina kuo labiau sumažinti bet kokias galimas neigiamas įtakas, galinčias turėti reikšmės Komisijos darbui ir sprendimams. Siūlytina išdėstyti punktą:</p> <p>„1. Vyriausybė sudaro Komisiją ir tvirtina Komisijos darbo tvarkos aprašą. Vyriausybė gali pavesti Ministrui Pirmininkui patvirtinti Komisijos personalinę sudėtį. Komisijos nariais skiriami tik nepriekaištingos reputacijos asmenys, pasirašę nešališkumo investuotojams deklaraciją ir konfidencialumo pasižadėjimą, kurių turinio reikalavimus nustato Komisijos darbo tvarkos aprašas. Komisijos nariu negali būti valstybės politikas, taip pat politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojas.“</p>	<p>Neatsižvelgta</p> <p>Įstatymas riboja atskirų valstybės tarnautojų – valstybės politikų, taip pat politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų – galimybę būti Komisijos nariu. Tai neleidžia į Komisiją paskirti, pvz., ministerijų kanclerių, kurie nuo 2019 m. sausio 1 d. tapo politinio-asmeninio pasitikėjimo valstybės tarnautojais. Todėl siekiant stiprinti Komisijos kompetencijas Darbo grupės pasiūlymuose pateikta 4.1.1. priemonė numato: „Įstatyme nustatyti, kad Komisijos nariais gali būti skiriami ir asmeninio-politinio pasitikėjimo valstybės tarnautojai.“</p>
12.	<p>8) Dėl Projekto 5 straipsniu keičiamo Įstatymo 12 straipsnio 18 dalies:</p> <p>Nors Įstatymo projekto rengėjai nesiūlo keisti šio punkto, mes esame įsitikinę, jog jis prieštarauja Konstitucijai ir neatitinka Įstatymo tikslo. Pavyzdžiui, Investuotojas buvo pripažintas neatitinkančiu nacionalinio saugumo interesų dėl vieno iš akcininkų keliamų grėsmių. Vėliau tas akcininkas pardavė juridinio asmens akcijas lojaliam Lietuvos piliečiui ar fiziniam asmeniui, visiškai atitinkančiam nacionalinio saugumo interesus. Dar vėliau tas pats juridinis asmuo, tik jau su kitokia akcininkų sudėtimi, siekia vykdyti investiciją ir dėl 12 str. 18 d. jam turėtų būti draudžiama tai daryti. Tokiu reguliavimu įtvirtinta kaltumo be kaltės prezumpcija, kuri gali skaudžiai atsiliiepti Lietuvos ekonomikai, investicijoms ir t.t. Prašome pripažinti 12 str. 18 d. netekusia galios. Komisija ir Vyriausybė kiekvieną kartą iš naujo turi vertinti atskirą Investiciją ir jos atitikimą nacionalinio saugumo interesams, o ne ieškoti juodų dėmių ir šešėlių praeities veikloje, tokios aplinkybės galėtų būti vertinamos konkrečiu atveju kaip didinančios grėsmę, bet ne preziumuojamos be jokių sąlygų.</p>	<p>Neatsižvelgta</p> <p>Atkreipiame dėmesį, kad Įstatymo 12 straipsnio 18 dalis reguliuoja nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbios įmonės saugumo plane nurodyto turto sunaikinimo klausimus, todėl abejotina, ar būtent Įstatymo 12 straipsnio 18 dalį reikėtų pripažinti netekusia galios.</p>

Energetikos ministras,
laikinais einantis ekonomikos
ir inovacijų ministro pareigas

Žygimantas Vaičiūnas
2020-04-02

Ekonomikos ir inovacijų ministerijos
Teisės departamento
direktorė
2020 04 02
Rūta Jovaišienė

